

Editorial – Dansk version 1/2005

I rækken af de årlige møder, der tilrettelægges af vort selskab DSFF, afholdtes i oktober 2004 et skandinavisk symposium med titlen ”International fagkommunikation – globalisering og lokalisering”. Omkring 100 repræsentanter for de berørte områder (virksomheder, offentlige sektor, universiteter, nationale og internationale organisationer, etc.) debatterede, i plenum og i tre workshops, de foreslåede emner: sprogenes betydning for erhvervslivets konkurrenceevne; behovet for forbedring af fremmedsprogskompetence i virksomhederne og i den offentlige sektor; sprogenes plads i undervisningen (folkeskole, gymnasium og høje læreanstalter); de ”nye” sprogs rolle i den internationale kommunikation; etc...

Hvilke konklusioner kan man så drage af dette Symposium? Som vor formand sagde det i sin åbningstale, så er udviklingen allerede kommet et godt skridt videre siden vedtagelsen af vor resolution på Symposiet i 2002. I kølvandet på vor Hvidbog¹, der udkom i juni 2003, udsendte Kulturministeriet i september samme år sin rapport ”Sprog på spil”², der bl.a. tydeligt fremhævede sprogenes, fagsprogenes og terminologiens rolle, en rapport, som senere blev fulgt op af en debat om sprogpolitik i det danske Folketing.

Det var netop et af vore mål: at rejse en politisk debat med henblik på at gøre aktørerne i den internationale kommunikation bevidste om sprogproblemernes kompleksitet og betydning, både på et økonomisk og et kulturelt plan.

Noget kunne tyde på, at vor strategi har virket. I hvert fald var diskussionsdeltagernes holdning væsentlig mere nuanceret end den har været det hidtil.

Naturligvis fastholder man betydningen af engelsk som arbejdssprog i de fleste internationale sammenhænge og nødvendigheden af at kunne dette sprog (hvad ingen bestrider), men for første gang indrømmer virksomhederne, at beherskelsen af andre sprog (parret med kendskab til de tilhørende kulturer) er nødvendig i kommunikationen med adskillige ikke engelsktalende lande.

For første gang synes man også at bekymre sig om niveauet/kvaliteten af det engelske, der anvendes i virksomhederne og, hvad der er mest overraskende, udtrykkes et massivt krav om bedre beherskelse af modersmålet.

Dette er ensbetydende med at sætte undervisningssystemet under debat, hvad der er et helt andet problem.

Faktisk kan man stille det spørgsmål, om det giver nogen mening at insistere på nødvendigheden af flersprogethed, når man ikke kan levere ”varen”, end ikke for så vidt angår modersmålet, som det blev understreget under Symposiet.

¹ Hvidbog om erhvervsliv, sprogpolitik og konkurrenceevne. DSFF 2003.

² Sprog på Spil – et udspil til en dansk sprogpolitik. Kulturministeriet 2003.

Da det ved denne lejlighed drejede sig om et dansk/skandinavisk symposium, kunne man få den tanke, at der er tale om et lokalt, geografisk begrænset fænomen, hvis det ikke var for resultaterne af PISA-undersøgelsen 2003³, der blev bekendtgjort i slutningen af 2004.

Et af områderne i PISA's undersøgelse går på de 15-16 årige elevers læsefærdighed i 41 lande, fortrinsvis OECD medlemslande. Eleverne placeres efter deres "scores" i 6 kategorier. Kategori 0 og 1 repræsenterer det laveste niveau, der svarer til det, man kalder funktionel analfabetisme.

Den samlede procent (for hvert land) i disse 2 kategorier (0 og 1) går fra 5% til 63%. Det viser sig, at i et dusin lande, som i øvrigt lige netop når op på det internationale gennemsnit, ligger nævnte procentdel mellem 16% og 22% og det drejer sig om lande, hvor disse tal giver anledning til nogen undren: Schweiz 16%, Frankrig 17%, Danmark 17%, Tyskland 22%, Østrig 20% etc.

Klassificeringen svarer stort set til den, man nåede frem til i PISA-undersøgelsen i år 2000 og også i endnu tidligere undersøgelser. For nogle landes vedkommende kan man dog notere en nedgang, f.eks. Frankrig, der i en OECD undersøgelse i 1991 lå i toppen, lige efter Finland, og som i dag ikke når op over gennemsnittet. Ligeså er niveau 0 i Frankrig steget fra 4,2% til 6,3% siden 2000-undersøgelsen.

Hvilke konklusioner kan man drage af disse undersøgelser? Er skoleundervisningen dårligt tilrettelagt? Det er der nogen, der mener, men den tanke er svær at acceptere i lande, der roser sig af at have verdens bedste skolesystem.

I hvert fald er det vanskeligt at se, hvordan man skal lære fremmedsprog (op til et anvendeligt niveau) til befolkninger, hvoraf 50% kun mådeligt (eller slet ikke) behersker deres modersmål.

Alt i alt er situationen bekymrende, og det ville måske være på tide at den filosofi/de holdninger, som har styret skolepolitikken de sidste 35 år, blev taget op til fornyet overvejelse.

I 1970'erne planlagde Europarådet at indføre et "credit unit" system i sprogundervisningen. Projektet blev aldrig til noget, men den rapport Rådet udgav vedr. projektet i 1981⁴ afspejler den ånd, i hvilken de reformer, der gennemføres i Europa på det tidspunkt, blev til.

Rapporten fordømmer "elitedyrkelsen i skolernes traditionelle sprogundervisning" og kritiserer "vanskelighedernes progression i denne intellektuelle disciplin" som tvinger de forskellige lag af middelklassen igennem "en række filtre, der er baseret på visse normer". Og den konkluderer: "Den store masse i befolkningen er totalt uberørt af aktiviteter, der ude-

³ Nogle centrale resultater fra PISA 2003. Undervisningsministeriet 6/12-04.

<http://www.uvm.dk/nyheder/documents/pisareultater.pdf>

⁴ Modern Languages (1971-1981) / Langues Vivantes (1971-1981). Europarådet, Strasbourg 1981.

lukkende drejer sig om værdier, kundskaber og kompetencer, som forekommer helt irrelevante i deres tilværelse”.

Det var i samme periode, man indførte ”enhedsskolen” og den ”elevcentrerede” pædagogik, principper som stadig gælder i dag.

I dag begynder regeringerne ikke desto mindre at bekymre sig og planlægger reformer, men ingen har åbenbart mod til at sætte de pædagogiske doktriner under debat og gå imod ”eksperter”, der endnu, den dag i dag, tillader sig at dekretere at ”undervisning aldrig kan underlægges forpligtelse til at opnå resultater”⁵.

Heldigvis er der ansvarlige personer i undervisningssektoren, som har lidt mere nuancerede synspunkter, og konklusionen i en artikel, skrevet for nylig i Le Figaro af to professorer ved Lærerhøjskolen i Paris, giver stof til eftertanke:

”Hvordan skulle man kunne skabe et nationalt undervisningssystem, der er effektivt, ved at bevare en pædagogik, som ikke er det?”⁶.

Redaktionen

⁵ Philippe Meirieu (Seminarrektor): ”Ecole: les échéances dérisoires et les autres“. Le Monde 25/11-04.

⁶ Marie-Christine Bellosta og Franck Debié (Professorer ved École Normale Supérieure Paris): ”Critique de la raison pédagogique”. Le Figaro 5/2-05.